

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

- Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

DIS/94/095/2549

01 december 1994

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 47/94)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

vd

[REDACTED]

Kolonel - KLu

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/94/095/2549 d.d. 01 december 1994

AAN:

**Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken**

**Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]**

**Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ**

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED], d.t.v. HPMV

INTERN:

**HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief**

**Bijlagen
één (1)**

**Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage**

**Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34**

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

47/94

(Afgesloten 011400 DEC 1994)

Bosnië-Herzegovina

Er zijn aanwijzingen dat bevelhebber Dudakovic van het Bosnische Vijfde Korps, dat in de westelijke enclave rond Bihac strijd levert tegen Bosnisch-Servische eenheden (VRS) en troepen van het voormalige presidiumlid Abdic, bij de recente Servische aanvallen zijn eenheden sneller dan strikt militair gezien noodzakelijk was, heeft teruggetrokken op de stad Bihac. Inmiddels is gemeld dat zich nog slechts 400 Bosnische militairen in de stad zelf bevinden; onduidelijk is waar de rest van het Vijfde Korps (dat naar schatting ruim 10.000 man omvat) zich bevindt. Deze meldingen wijzen erop dat Dudakovic pogingen heeft gedaan, en mogelijk nog doet, om een Servische aanval op de stad Bihac uit te lokken. De bedoeling hiervan zou zijn de VN te dwingen zo'n aanval op een door haarzelf als "veilig gebied" uitgeroepen stad te verhinderen of met militaire middelen te stoppen, en derhalve de VN meer direct bij de strijd in Bosnië-Herzegovina te betrekken. Overigens lijken de Bosnische Serviërs, om een dergelijke ontwikkeling te vermijden en niet gedwongen te worden relatief grote aantallen troepen voor langere tijd bij Bihac gebonden te zien, vooralsnog af te zien van pogingen de stad volledig te veroveren.

De Servische aanvallen in de enclave concentreren zich op de directe omgeving van Bihac en het gebied rond Bosanska Krupa, waar de belangrijke spoorwegverbinding tussen Knin (UNPA-zuid) en Banja Luka over de westoever van de Drina voert. In het uiterste noorden van de enclave proberen troepen van Abdic hun voormalige basis Velika Kladusa te heroveren, maar ook deze stad is nog niet geheel onder hun controle. Het leeuwedeel van de enclave staat nog onder controle van het Vijfde Korps. Hier is nauwelijks sprake van gevechten.

Overigens blijft er sprake van aanvallen van Moslim-zijde op Servische posities in met name noord-Bosnië. Bij Stolice zouden zware gevechten plaatsvinden rond de radio-toren die zich daar bevindt. Bosnische eenheden zouden vorige week de plaats Lisaca (ten noorden van Tuzla) hebben veroverd en daarbij bijna 100 Serviërs, onder wie een generaal, krijgsgevangen hebben genomen. Dergelijke meldingen geven aan dat de Moslims ook elders in Bosnië-Herzegovina offensieve mogelijkheden zien tegen de Serviërs en het relatieve tekort aan Servische infanterie proberen uit te buiten.

[REDACTED]

Bij Gorazde is vorige week een UNPROFOR-militair licht gewond toen hij op een geïmproviseerde landmijn liep. Het opperbevel van UNPROFOR meldt dat deze mijn de voorafgaande 48 uur moest zijn geplaatst door Bosnische eenheden. Tot op heden is het nauwelijks voorgekomen dat VN-personeel gewond raakte als gevolg van handelingen van Bosnische zijde; voor vrijwel alle incidenten in dat kader waren Serviërs verantwoordelijk. Onduidelijk is welk belang de Moslims hebben bij aanslagen op VN-personeel. Wellicht is het een uiting van onvrede met de opstelling van VN (en NAVO) inzake de situatie rond Bihac.

Volgens een hoge functionaris van de Bosnisch-Kroatische strijdkrachten (HVO) bestaan er regelmatige contacten op hoog niveau tussen de HVO en de VRS. Overigens stelde hij dat er in Mostar ook regelmatig ontmoetingen plaatsvinden tussen de bevelhebber van de HVO en die van de Bosnische (Moslim-)troepen in de stad. Deze uitspraken onderstrepen dat de Kroaten niet alleen contacten onderhouden met de Moslims, met wie zij zijn overeengekomen een Federatie te sluiten, maar ook met de Serviërs, met wie de strategische oorlogsdoelen feitelijk meer overeenkomen. Desondanks is de melding opvallend, omdat juist de afgelopen tijd weer sprake was van gewapende confrontaties tussen Kroaten en Serviërs. Kennelijk sluit deze strijd niet uit dat de contacten op hoog niveau worden voortgezet.

Overigens heeft [REDACTED] gemeld dat in de Bihac-enclave een HVO-eenheid, die tot voor kort samenwerkte met het Vijfde Korps, zich onlangs heeft aangesloten bij de eenheden van Abdic. Niet werd aangegeven welke eenheid het betrof. Desondanks kan de melding worden beschouwd als een indicatie dat in voorkomend geval Kroatische eenheden zich blijven onttrekken aan de overeenkomsten tot militaire samenwerking met de Moslims en zich zelfs aansluiten bij hun tegenstanders, wanneer dat de Kroatische belangen beter lijkt te dienen.

Bosnische Serviërs hebben vorige week, ten tijde van de NAVO-luchtaanvallen op het Kroatisch-Servische vliegveld Udbina, VN-waarnemers overgebracht naar een tweetal militaire vliegvelden in de omgeving van Banja Luka. Zij werden op de landingsbanen geplaatst. Daarmee hoopten de Serviërs kennelijk eventuele luchtaanvallen op deze doelen tegen te gaan. Deze melding onderstreept dat ook in de toekomst VN- en ander buitenlands personeel in gijzeling kan worden genomen en kan worden vastgehouden in de onmiddellijke nabijheid van mogelijke doelen van NAVO-luchtaanvallen.

Lokale Bosnisch-Servische officieren hebben ten overstaan van het Canadese UNPROFOR-bataljon in Visoko (ten noordwesten van Sarajevo) gesteld bevel te hebben direct artillerievuur uit te brengen op de Canadese posities. Zij stelden zich tot op heden aan deze orders te hebben onttrokken, maar dit niet meer lang te kunnen volhouden. Inderdaad zijn vorige week artilleriegranaten in de onmiddellijke nabijheid van het Canadese kamp ontploft, waarna een deel van het personeel is geëvacueerd. Onduidelijk is waarom de Serviërs UNPROFOR in de genoemde regio onder vuur willen nemen; de betrekkingen tussen de Serviërs en het Canadese bataljon waren tot op heden redelijk. Wellicht

beogen de Serviërs de druk te verhogen op de Moslims, die de afgelopen dagen vanuit Visoko en het nabijgelegen Breza offensieve operaties tegen Servische stellingen hebben uitgevoerd, en willen zij UNPROFOR met het oog daarop uit Visoko verdrijven.

Kroatië

Volgens meldingen van [REDACTED] in het voormalige Joegoslavië zijn er aanwijzingen dat de Kroatische strijdkrachten een formele Federatie tussen de Kroatische en Bosnische Serviërs zouden beschouwen als een reden om militair in te grijpen in de "Servische" gebieden. In de Krajina (de "Servische Republiek" in Kroatië) zou momenteel de vrees voor een Kroatische aanval groter zijn dan die voor nieuw militair optreden van de NAVO. Een formele alliantie tussen Kroatische en Bosnische Serviërs zou in de Kroatische visie, zelfs wanneer deze niet op korte termijn zou leiden tot een verdere intensivering van de onderlinge militaire samenwerking, toch een zekere versterking van de soevereiniteit van de Krajina inhouden en derhalve herintegratie van dat gebied in het Kroatische staatsverband in de praktijk sterk bemoeilijken. Onderstreept dient te worden dat de roep om een gewapend optreden tegen de Krajina vanuit de Kroatische bevolking en de strijdkrachten groeit.

President Martić van de Krajina heeft gesteld dat de twee vliegtuigen die vorige week vanuit Udbina (UNPA-zuid) een luchtaanval op Bihać hebben uitgevoerd, zonder toestemming van de politieke autoriteiten zijn opgestegen. Als gevolg daarvan zou de bevelhebber van Udbina inmiddels zijn vervangen. In de praktijk lijkt het minder waarschijnlijk dat vliegers op eigen gezag een militaire luchthaven kunnen verlaten, laat staan zonder bevel vooraf in staat zijn een luchtaanval uit te voeren. In de praktijk ligt meer voor de hand dat Martić zich met een dergelijke uitspraak aan de verantwoordelijkheid voor de aanval wil onttrekken en mogelijk daardoor nieuwe NAVO-aanvallen wil voorkomen. Overigens is denkbaar dat het gemelde ontslag van de commandant toch juist is. Dit zou dan echter veeleer te maken kunnen hebben met het feit, dat één van de betrokken vliegtuigen boven Bihać neerstortte en derhalve als bewijs kon dienen dat eenheden uit de Krajina het verbod op militaire vluchten boven Bosnië-Herzegovina hadden geschonden. Overigens hebben Bosnische regeringsfunctionarissen verklaard dat de betrokken vlieger, die daarbij omkwam, was geboren in Bosnië-Herzegovina (Derventa).

Op 26 november is een team van de EU-waarnemersmissie bij Korenica (UNPA-zuid) beroofd van radio-apparatuur en documenten. De indruk die bij de leiding van de missie bestaat is dat deze overval is uitgevoerd door Kroatisch-Servische politie. Zij zou bedoeld zijn om aanwijzingen te verwerven of de EU-missie betrokken is geweest bij de luchtaanvallen van de NAVO op Servische stellingen vorige week.

Internationale vredesinspanningen

De speciale afgezant van de VN voor het voormalige Joegoslavië, Akashi, heeft de afgelopen weken intensieve besprekingen gevoerd met de diverse strijdende partijen in Bosnië-Herzegovina en Kroatië in

de hoop de impasse in het vredesproces in die gebieden te doorbreken. Er zijn geen aanwijzingen dat een doorbraak in het overleg in Bosnië-Herzegovina op korte termijn tot de mogelijkheden behoort. De Bosnische Serviërs dringen aan op een onmiddellijk staakt-het-vuren als voorwaarde voor verdere onderhandelingen over een vredesregeling. Hoewel Bosnische Serviërs in het verleden tegenstrijdige uitspraken hebben gedaan over eventuele territoriale concessies aan de Moslims, is er geen indicatie dat zij bereid zijn de voorstellen van de internationale Contactgroep op dit punt te aanvaarden. De Moslims wijzen een bestand af, omdat een bevestiging van de huidige confrontatielijnen de voor hen ongunstige status quo zou bestendigen en hen de mogelijkheid zou ontnemen om de Servische veroveringen terug te draaien. Aangezien beide partijen nog mogelijkheden zien om met succes militaire middelen in te zetten, is vooruitgang in het vredesproces vooralsnog onwaarschijnlijk.

De Kroatische Serviërs en Kroaten hebben, zoals reeds eerder gesteld, medio november een beginselakkoord gesloten over verbetering van de onderlinge economische betrekkingen. Aanvankelijk hadden de regering en het parlement van de Krajina dit akkoord verworpen, maar met de aantekening dat de regering bereid bleef tot vervolgonderhandelingen. Uit de consultaties van Akashi blijkt dat de bezwaren van de Krajina tegen de bereikte principe-overeenkomst betrekking hebben op twee bepalingen in de overeenkomst, die strijdig zouden zijn met het oorspronkelijke VN-plan voor Kroatië. Hoewel de Kroatische regering zowel in het Kroatische parlement als tegenover Akashi verklaard heeft geen nieuwe wijzigingen in de overeenkomst te willen aanvaarden, zou inmiddels toch een voor alle partijen aanvaardbaar compromis zijn gesloten. Dit zou echter nog instemming van het parlement van de Krajina behoeven. Een sleutelrol lijkt te zijn gespeeld door de Servische president Milosevic, die de Krajina heeft aangespoord zich flexibel op te stellen in de hoop dat daardoor een verdere verlichting van de sancties tegen "Joegoslavië" dichterbij kan worden gebracht.

De Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC) heeft een eigen "Contactgroep" gevormd die een bijdrage wil leveren aan het streven naar vrede in Bosnië-Herzegovina. Deze groep bestaat uit vertegenwoordigers van Pakistan, Senegal, Saoedi-Arabië, Iran, Maleisië, Turkije en Egypte. Vrijwel al deze landen (van wie enkele ook bijdragen leveren aan UNPROFOR) hebben in het verleden geldelijke donaties gedaan aan de Bosnische Moslims. De OIC heeft zich opgesteld achter de Bosnische regering en herhaaldelijk gepleit voor opheffing van het embargo op wapenleveranties aan de Bosnische Moslims. Om die reden moet worden getwijfeld aan de neutraliteit van deze OIC-contactgroep. Vooralsnog heeft zij duidelijk gemaakt haar activiteiten te willen afstemmen met die van de andere Contactgroep. Indien echter de verdeeldheid binnen de internationale gemeenschap over een gecoördineerde benadering van het Bosnische conflict verder zou groeien, zal de OIC-contactgroep waarschijnlijk zelfstandiger gaan optreden en eigen diplomatieke initiatieven ontplooiën.

Servië/Montenegro

Leden van de militie van de Servische extreem-nationalistische politicus Arkan hebben ten overstaan van [REDACTED] gesteld dat enkele duizenden militieleden in "Joegoslavië" zijn gemobili-

seerd en klaarstaan voor inzet in Bosnië-Herzegovina of de Krajina. Er werd gesuggereerd dat het hier een reactie betrof op de NAVO-aanvallen op Servische doelen rond Bihac. In dat geval zou denkbaar zijn dat deze milities zich mede voorbereiden op (terreur)aanvallen op VN-doelen. Onderstreept moet worden dat Arkan, evenals andere extreem-nationalistische leiders, zich verzet tegen de opstelling van Milosevic ten aanzien van de Bosnische en Kroatische Serviërs. Het is dan ook niet uitgesloten dat de genoemde milities incidenten hopen uit te lokken die eventuele toenadering tussen de Serviërs en hun tegenstanders moeten doorkruisen. Overigens is in het verleden gebleken dat Arkan de omvang van zijn militie sterk overdrijft; ook in dit geval lijkt het genoemde aantal onwaarschijnlijk hoog.

Conclusie/voorzicht

Vooralsnog houden Moslim-troepen de controle over het leeuwedeel van de westelijke Bosnische enclave rond Bihac. Er zijn aanwijzingen dat zij zich sneller dan strikt militair gezien noodzakelijk was, hebben teruggetrokken op de stad Bihac, mogelijk in de hoop daardoor een Servische aanval op deze door de VN tot "veilig gebied" uitgeroepen plaats uit te lokken en daarmee de VN nauwer bij de strijd te betrekken. Overigens lijken de Serviërs vooralsnog niet te beogen de stad daadwerkelijk te veroveren.

De Bosnische Kroaten blijven, ondanks recente militaire confrontaties met Serviërs, op hoog niveau contacten onderhouden met hun tegenstanders. Op lokaal niveau blijft (ook militaire) samenwerking tot de mogelijkheden behoren, wanneer dit het belang van de Kroaten zou dienen.

Vooralsnog is er geen enkel uitzicht op een doorbraak in de onderhandelingen tussen Serviërs en Moslims in Bosnië-Herzegovina. Wel blijft toenadering tussen Serviërs en Kroaten in Kroatië tot de mogelijkheden behoren, vooral wanneer de Servische president Milosevic bereid is de Kroatische Serviërs onder zware druk te zetten om zich flexibel op te stellen. Overigens blijven Kroatische offensieve operaties tegen de Krajina een optie. Dit geldt zeker wanneer de Kroatische en Bosnische Serviërs een formele Federatie zouden aangaan en de herintegratie van de Krajina in het Kroatische staatsverband daarmee verder zouden bemoeilijken.